

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

А. В. БАСОК, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

О. С. ТОМА, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії)

Уманський національний університет

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти банківського кредитування експортно-імпортних операцій сільськогосподарських підприємств і визначено його вплив на формування ресурсного потенціалу. Обґрунтовано роль кредитних ресурсів у забезпеченні фінансової стабільності, розширенні виробничих можливостей, підвищенні конкурентоспроможності аграрного сектору. Проаналізовано сучасні інструменти фінансування зовнішньоекономічної діяльності, зокрема кредитні лінії, акредитиви, факторинг та інші банківські продукти. Встановлено, що ефективне використання кредитних ресурсів сприяє оптимізації структури активів підприємства та підвищенню ефективності управління ресурсами. Запропоновано напрямки вдосконалення фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств в умовах глобалізації та цифровізації економіки.

Ключові слова: банківське кредитування, експортно-імпортні операції, ресурсний потенціал, сільськогосподарські підприємства, зовнішньоекономічна діяльність, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток сільськогосподарського виробництва в Україні відбувається в умовах посилення процесів глобалізації, інтеграції у світові ринки та посилення конкуренції. Сільськогосподарські підприємства активно беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності, що вимагає значних фінансових ресурсів для здійснення експортно-імпортних операцій. У цьому контексті важливу роль відіграє банківське кредитування, яке є джерелом формування та розвитку ресурсного потенціалу підприємств. Водночас обмежений доступ до кредитних ресурсів, високі процентні ставки та валютні ризики ускладнюють ефективне фінансування зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств. Це зумовлює необхідність поглибленого дослідження процесу банківського кредитування та його впливу на ресурсний потенціал суб'єктів господарювання в аграрному секторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання фінансово-кредитного забезпечення експортно-імпортних операцій та формування ресурсного потенціалу підприємств завжди перебувають у центрі уваги сучасних наукових досліджень. Значна кількість праць присвячена обґрунтуванню ролі

банківського кредитування, розвитку сучасних інструментів торгового фінансування та пошуку ефективних методів і процедур підтримки зовнішньоекономічної діяльності. Так, Хімичев Я. О., Євтушенко В. О. та Мангушев Д. В. [1] доводять, що співпраця банків з експортно-кредитними агентствами (ЕКА) сприяє розширенню обсягів фінансування експортно-імпортних операцій без суттєвого відволікання ресурсів банків. Автори підкреслюють, що використання інструментів торговельного фінансування дозволяє зменшити вартість залучення ресурсів на 4–5 % порівняно з традиційними кредитами, а також підвищує доступність фінансування для імпортерів завдяки відстроченим платежам.

У дослідженнях Охрименка І. Б. та Білошапки В. С. [2, с. 421] обґрунтовано значну роль банківського кредитування в забезпеченні економічного розвитку в умовах кризових явищ та воєнного стану. Автори наголошують на необхідності поєднання внутрішніх ресурсів банківської системи з міжнародним фінансуванням, що створює синергетичний ефект і сприяє економічному зростанню та зайнятості. Важливий внесок у розвиток вітчизняної економіки зробив Яців І. Б. [3, с. 11], який довів, що банківське кредитування є ключовим чинником формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. При цьому автор акцентує увагу на нерівномірності доступу до кредитних ресурсів, особливо для малих та мікропідприємств, що потребує розробки спеціалізованих інструментів підтримки. Колотуха С. М., Мельник К. М., Переполка В. Ю. [4, с. 232] зазначають, що нині діюча система кредитування аграрного сектору в Україні залишається недостатньо ефективною та потребує удосконалення. Науковці обґрунтовують необхідність формування комплексної аграрної кредитної системи у поєднанні з державною підтримкою як ключового чинника забезпечення продовольчої безпеки.

Питання мінімізації ризиків зовнішньоекономічної діяльності досліджені Кишакевичем Б. Ю. та Демедюком Б. Т. [5], які визначають, що в країнах ЄС ефективними інструментами є страхування експортних кредитів, використання акредитивів і банківських гарантій. Це забезпечує високий рівень надійності міжнародних розрахунків і сприяє розвитку зовнішньої торгівлі. Себало А. [6, с. 119] підкреслює значення інституційного посилення експортного кредитування та страхування як факторів зміцнення аграрного експорту. Автором виявлено бар'єри доступу до фінансових інструментів та обґрунтовано необхідність впровадження гарантійних механізмів, компенсації відсоткових ставок та цифрових сервісів.

Роль банківського кредитування в забезпеченні фінансової стійкості агропромислових підприємств, зокрема в умовах післявоєнного відновлення, досліджує Андрос С. В. [7, с. 22]. Автором визначено ключові чинники взаємодії між банками та аграрним бізнесом і запропоновано напрями удосконалення механізмів кредитування. Басок А., Сторожук В., Тома О. [8, с. 24] акцентують увагу на необхідності розробки альтернативних фінансово-кредитних механізмів підтримки експорту, які б забезпечували доступність фінансування, зниження вартості кредитів та врахування специфіки сільськогосподарського виробництва. Автори підкреслюють важливість інтеграції фінансових і нефінансових послуг.

Тимошенко М. В. та Бондаренко О. В. [9] визначають сучасні тенденції банківського кредитування в Україні та вказують на стримуючі фактори, серед яких висока вартість ресурсів, регуляторні обмеження та геополітичні ризики. Водночас відзначається позитивний вплив державних програм підтримки кредитування. Томілін О., Дорошенко А., Безкровний О. [10, с. 135] доводять, що банківське кредитування є базовим джерелом фінансового забезпечення економіки та визначає стратегічні напрями її розвитку, впливаючи на відтворювальні процеси. Необхідність удосконалення механізму банківського обслуговування аграрного сектору обґрунтовують Гладких Д. та Любич О. [11, с. 21], які вбачають запровадження принципу «єдиного вікна», розширення кредитних продуктів і створення спеціалізованих фінансових інституцій. Шило Ж., Мельник Л., Скаковська С. [12, с. 54] акцентують увагу на необхідності диференціації підходів до кредитування підприємств з урахуванням їхньої специфіки, а також на розвитку державних і міжнародних механізмів гарантування та страхування ризиків.

Отже, аналіз наукових доробок свідчить про значний науковий інтерес до проблем фінансово-кредитного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності та розвитку аграрного сектору. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного впливу банківського кредитування експортно-імпортних операцій на формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств в умовах цифровізації та глобалізації, що зумовлює необхідність подальших наукових напрацювань у цьому напрямі.

Методика досліджень. Методичним інструментарієм дослідження є системний підхід, який дозволяє розглядати банківське кредитування як складову фінансово-кредитного механізму забезпечення зовнішньоекономічної діяльності, а ресурсний потенціал – як багатокомпонентну систему, що включає фінансові, матеріальні, трудові та інформаційні ресурси. Це дає змогу виявити зв'язок між обсягами кредитування та змінами структури ресурсів підприємства.

Теоретико-методологічну основу дослідження формують методи узагальнення, індукції та дедукції для уточнення економічної сутності банківського кредитування зовнішньоекономічної діяльності і ресурсного потенціалу та обґрунтування їх взаємодії. За допомогою аналізу та синтезу здійснюється деталізація складових кредитного забезпечення та їх інтеграція в єдину систему впливу на діяльність підприємств. Для оцінки сучасного стану та тенденцій застосовано економіко-статистичний аналіз, що передбачає використання офіційних даних Державної служби статистики України, Національного банку України. Оцінка впливу кредитних ресурсів на формування ресурсного потенціалу здійснюється із застосуванням економіко-математичних методів, зокрема, розрахунків показників ефективності використання кредитів (рентабельність, оборотність, фінансовий леверидж). Метод коефіцієнтного аналізу дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства шляхом розрахунку показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості до та після залучення кредитних ресурсів.

Для оцінки ефективності фінансування зовнішньоекономічної діяльності використовується метод порівняльного аналізу, що дозволяє порівняти різні інструменти фінансування (кредити, факторинг, акредитиви, форфейтинг) за критеріями вартості, ризику та доступності. Для наочного відображення

результатів дослідження застосовується графічний метод, що полегшує інтерпретацію отриманих даних.

Метою статті є обґрунтування ролі банківського кредитування експортно-імпортних операцій у формуванні ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств та визначення напрямів його удосконалення. Для досягнення мети окреслено наступні завдання:

- дослідити сутність банківського кредитування зовнішньоекономічної діяльності;
- проаналізувати інструменти кредитування експортно-імпортних операцій;
- визначити склад ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств;
- оцінити вплив кредитування на формування ресурсного потенціалу;
- визначити вектори удосконалення кредитного забезпечення.

Результати досліджень. Банківське кредитування є важливим інструментом фінансування зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Використання банківських кредитів забезпечує безперервність виробничого процесу, своєчасність розрахунків з іноземними контрагентами та сприяє мінімізації фінансових ризиків. Основними формами кредитування є короткострокові кредити для фінансування оборотного капіталу, інвестиційні кредити для модернізації виробництва, а також торговельне фінансування (акредитиви, гарантії, факторинг).

Кредити за експортно-імпортними операціями мають цільовий характер і надаються під конкретні зовнішньоекономічні контракти, поставки товарів, виконання робіт чи надання послуг, під забезпечення відповідних документів та грошових потоків за такими операціями:

- оплата платіжних документів, виписаних експортером;
- кредити під контракти за експортом;
- кредити іноземних операцій у формі купівлі в експортера векселів, які акцептовані експортером;
- кредити за документарними акредитивами, валютні кредити імпортера, кредити за контрактами на імпорт.

Сучасні інструменти кредитування експортно-імпортних операцій охоплюють традиційні та інноваційні фінансові рішення, що забезпечують фінансування, зниження ризиків та прискорення розрахунків у міжнародній торгівлі (табл. 1). Отже, сучасні інструменти кредитування зовнішньоекономічної діяльності формують комплексну систему фінансової підтримки, яка поєднує традиційні механізми з цифровими технологіями, підвищуючи доступність, швидкість та надійність міжнародних розрахунків. Водночас ефективність їх використання безпосередньо впливає на формування та розвиток ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, оскільки забезпечує необхідну фінансову основу для залучення та відтворення ключових ресурсів.

Ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств сукупність взаємопов'язаних ресурсів, що перебувають у розпорядженні підприємства та використовуються в процесі виробництва продукції, визначаючи його спроможність досягати запланованих виробничо-економічних результатів і фінансових показників.

Табл. 1. Інструменти кредитування експортно-імпортних операцій

Група інструментів	Складові групи	Характеристика
Банківські кредитні	передекспортне (pre-export) фінансування	підготовка виробництва та виконання експортного контракту
	постекспортне (post-export) фінансування	покриття розриву між постачанням товару та отриманням оплати
	кредитні лінії та овердрафти	підтримка ліквідності
Документарні інструменти	акредитив	гарантує оплату експортеру за виконання умов контракту
	документарне інкасо	форма розрахунків із контролем банку за передачею документів
	банківські гарантії	платіжні, тендерні, виконання зобов'язань
Інструменти торговельного фінансування (Trade Finance)	факторинг	фінансування під дебіторську заборгованість
	форфейтинг	викуп довгострокових експортних вимог без права регресу
Лізинг	міжнародний фінансовий та операційний лізинг	придбання обладнання та техніки
Інструменти страхування та гарантування	експорт	страхування експортних кредитів
	експортно-кредитні агенства (ЕКА)	покриття ризиків через ЕКА
Валютні та фіджингові	форварди, ф'ючерси, опціони	страхування валютних ризиків
Державні та міжнародні програми фінансування		підтримка через ЕКА, Світовий банк, механізм компенсації відсоткових ставок
Цифрові інструменти та фінансово-технічні рішення		електронні акредитиви (e-LG), блокчейн у trade finance, смарт-контракти, онлайн-платформи факторингу та кредитування

*Примітка. * – власні узагальнення та дослідження авторів*

Ресурсний потенціал утворює цілісну взаємозалежну систему взаємопов'язаних складових елементів, рис. 1. Отже, формування ресурсного потенціалу потребує комплексного підходу до його реалізації з метою забезпечення збалансованого розвитку всіх складових ресурсів, підвищення ефективності їх використання, зміцнення фінансової стійкості підприємства та досягнення стабільних виробничо-економічних результатів у довгостроковій перспективі.

Вплив банківського кредитування на формування ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства є комплексним і проявляється через забезпечення доступу до фінансових ресурсів, необхідних для безперервності виробництва та розвитку господарської діяльності. Кредитування сприяє розширенню фінансового потенціалу, оскільки дозволяє підприємствам залучати додаткові кошти на покриття сезонних витрат, закупівлі ресурсів і виконання виробничих програм.

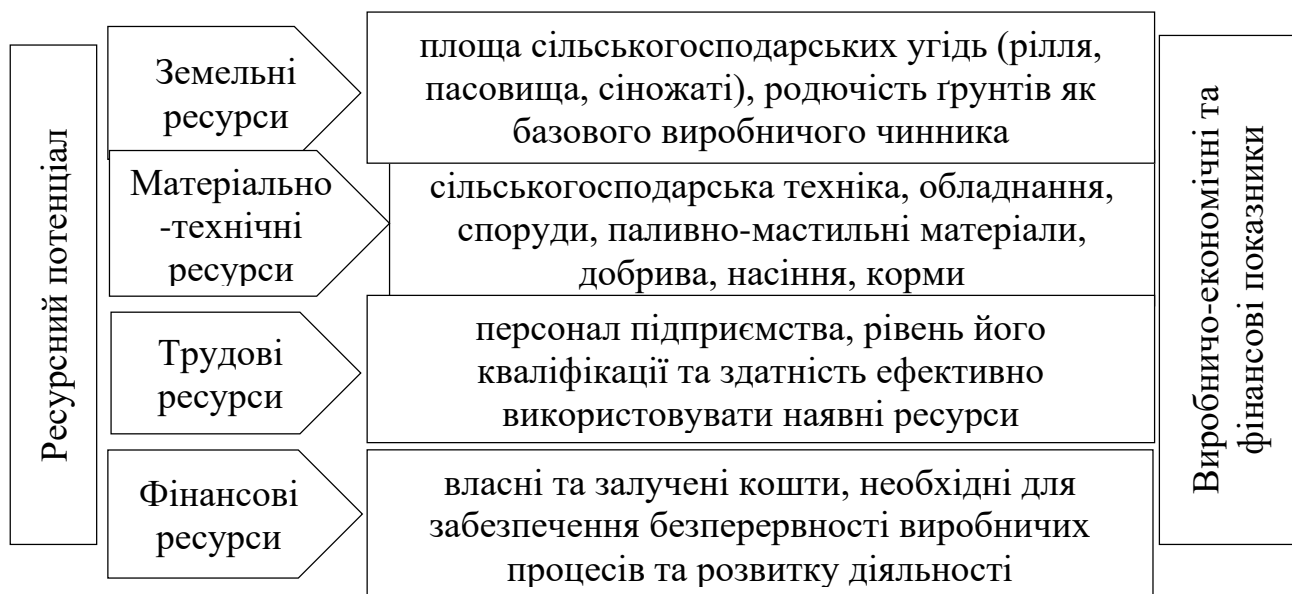

Рис. 1. Склад ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств

Примітка. Сформовано авторами за результатами власних досліджень

Залучені кредитні ресурси безпосередньо впливають на матеріально-технічний потенціал, забезпечуючи можливість оновлення сільськогосподарської техніки, придбання сучасного обладнання, якісного насіння, добрив та засобів захисту рослин. Це підвищує продуктивність виробництва та ефективність використання інших ресурсів. Кредитування опосередковано впливає на земельний потенціал, створюючи фінансові передумови для підвищення родючості ґрунтів, впровадження інноваційних технологій обробки землі. Доступ до кредитних ресурсів дозволяє підприємствам інвестувати у підвищення кваліфікації працівників, покращення умов праці та залучення висококваліфікованих кадрів, що позитивно позначається на результатах діяльності суб'єкта господарювання.

Отже, банківське кредитування є важливим чинником формування та розвитку ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, оскільки забезпечує фінансову основу для комплексного й ефективного використання всіх видів ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та дозволяє підприємству гнучко реагувати на динамічні зміни ринкового середовища.

Банківське кредитування є ключовим інструментом для нарощування ресурсного потенціалу, який дозволяє перетворити обмежені фінансові можливості підприємства на стабільне розширення виробництва та забезпечення економічного зростання. Раціональне залучення й ефективне використання кредитних ресурсів дають змогу оптимізувати структуру активів підприємства, забезпечуючи належне співвідношення між необоротними та оборотними активами, і підвищують ліквідність та фінансову стійкість. Використання позикового капіталу сприяє своєчасному фінансуванню виробничих процесів, оновленню матеріально-технічної бази та розширенню масштабів діяльності. Залучення кредитів підвищує гнучкість управління фінансовими потоками, дозволяє оперативно реагувати на зміни ринкового середовища та ефективно використовувати наявні ресурси, що

забезпечує зростання продуктивності, підвищення конкурентоспроможності підприємства та формування стійкого ресурсного потенціалу.

Динаміка зовнішньоторговельного балансу України, банківського кредитування експортно-імпортних операцій та ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств дозволяє сформувати цілісне бачення фінансово-економічних передумов розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Протягом 2005–2025 років Україна стабільно характеризується від’ємним сальдо зовнішньої торгівлі (табл. 2), яке посилюється в окремі періоди (зокрема 2012–2013, 2018–2019 та 2022–2025 рр.).

Табл. 2. Зовнішньоторговельний баланс України (2005-2025 роки), млн. грн

Номинальний ВВП за рік		Експорт товарів та послуг		Імпорт товарів та послуг		Сальдо (експорт-імпорт)	
		млн. грн	% ВВП	млн. грн	% ВВП	млн. грн	% ВВП
2005	441452	227252	51,5	-223555	-50,6	3697	0,8
2006	544153	253707	46,6	-269200	-49,5	-15493	-2,8
2007	720731	323205	44,8	-364373	-50,6	-41168	-5,7
2008	948056	444859	46,9	-520588	-54,9	-75729	-8,0
2009	913345	423564	46,4	-438860	-48,0	-15296	-1,7
2010	1082569	549365	50,7	-580944	-53,7	-31579	-2,9
2011	1316600	707953	53,8	-779028	-59,2	-71075	-5,4
2012	1408889	717347	50,9	-835394	-59,3	-118047	-8,4
2013	1454931	681899	46,9	-805662	-55,4	-123763	-8,5
2014	1566728	770121	49,2	-834133	-53,2	-64012	-4,1
2015	1979458	1044541	52,8	-1084016	-54,8	-39475	-2,0
2016	2383182	1174625	49,3	-1323127	-55,5	-148502	-6,2
2017	2982920	1430230	47,9	-1618749	-54,3	-188519	-6,3
2018	3558706	1608890	45,2	-1914893	-53,8	-306003	-8,6
2019	3974564	1636416	41,2	-1947599	-49,0	-311183	-7,8
2020	4194102	1637399	39,0	-1681526	-40,1	-44127	-1,1
2021	5459574	2224704	40,7	-2286067	-41,9	-61363	-1,1
2022	5191028	1840563	35,5	-2712325	-52,3	-871762	-16,8
2023	6537825	1868904	28,6	-3237014	-49,5	-1368110	-20,9
2024	7658659	2252428	29,4	-3702410	-48,3	-1449982	-18,9
2025	8931194	2262587	25,3	-4630533	-51,8	-2367946	-26,5

Примітка. Джерело інформації <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> [13]

Частка експорту у ВВП коливається, але після 2019 року спостерігається тенденція до зниження експортної спроможності (з 41,2 % у 2019 р. до 25,3 % у 2025 р.), тоді як імпорт залишається високим і формує значний структурний дефіцит. Особливо критичним є період 2022–2025 рр., коли від’ємне сальдо перевищує 16–26 % ВВП, що свідчить про посилення зовнішньої залежності економіки. В цих умовах банківське кредитування експортно-імпортних операцій відіграє компенсаторну роль. Воно забезпечує фінансування оборотного капіталу експортерів, підтримує імпорт критичних ресурсів (енергоносіїв, техніки, добрив), а також знижує валютні ризики через

інструменти торговельного фінансування (акредитиви, факторинг, гарантії). Водночас доступність кредитів прямо залежить від макроекономічної стабільності, рівня дефіциту торговельного балансу та ризиків валютної ліквідності. У цьому контексті особливе значення має ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств як один із ключових драйверів експорту.

Український аграрний сектор формує значну частку валютних надходжень, однак його ефективність залежить від забезпеченості матеріально-технічними ресурсами, доступу до імпоротної техніки та матеріальних ресурсів, а також від кредитного фінансування виробничих циклів. Зростання імпоротної складової у витратах агровиробництва підсилює залежність підприємств від банківського кредитування, що пов'язує сільськогосподарський ресурсний потенціал зі станом зовнішньоторговельного балансу.

Таким чином, між зовнішньою торгівлею, банківським кредитуванням та ресурсним потенціалом аграрного сектору існує тісний взаємозв'язок: дефіцит торговельного балансу підвищує потребу в кредитних ресурсах, а ефективність сільськогосподарського експорту визначає здатність економіки частково компенсувати цей дефіцит. В результаті формується триєдина система, де фінансова стійкість банківського сектору, експортна спроможність сільськогосподарських підприємств та структура зовнішньої торгівлі взаємно впливають на макроекономічну рівновагу України.

Кредитне забезпечення і формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах господарювання має відбуватися комплексно за поєднання інституційних змін, фінансових інновацій і цифрових рішень (рис. 2), що сприятиме підвищенню доступності кредитних ресурсів, зниженню кредитних ризиків, зміцненню фінансової стійкості, активізації інвестиційної та експортної спроможності.

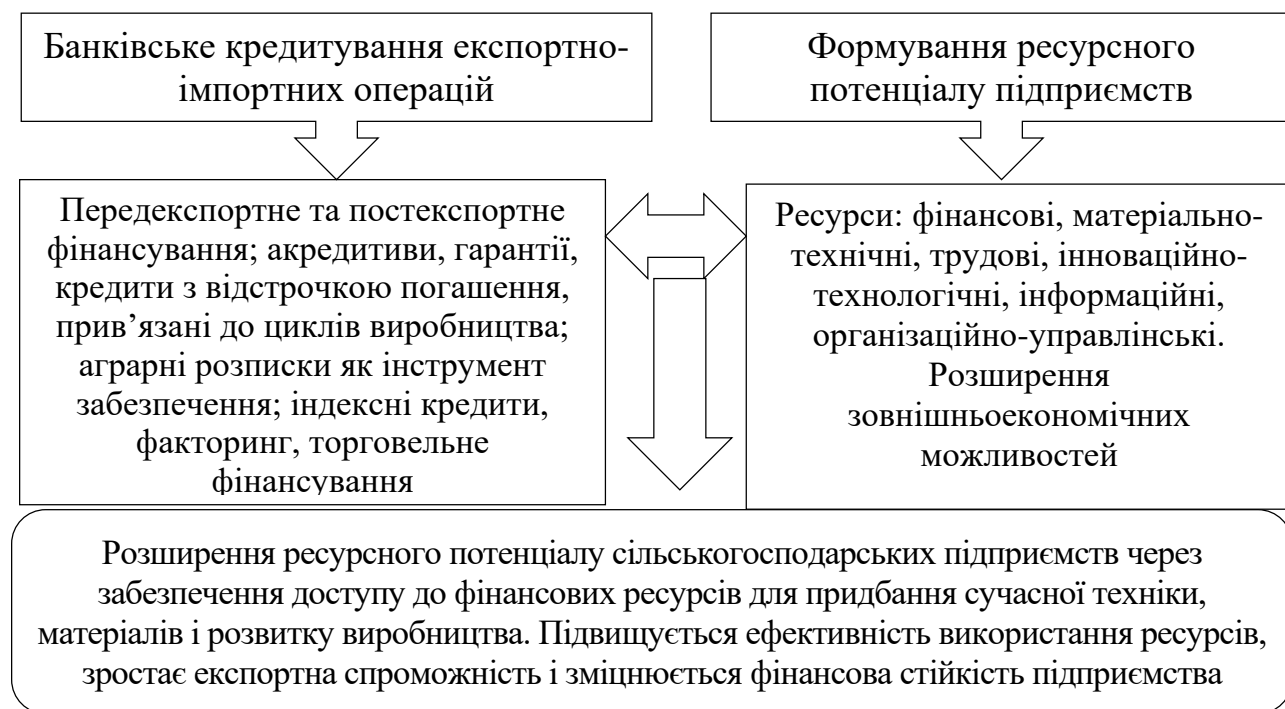

Рис. 2. Алгоритм банківського кредитування та формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств

Примітка. Сформовано авторами за результатами власних досліджень

Удосконалення банківського кредитування сільськогосподарських підприємств потребує інтегрованого підходу, що передбачає поєднання інноваційних фінансових інструментів, ефективної державної підтримки, міжнародного співробітництва та цифрових технологій для підвищення доступності фінансових ресурсів, зміцнення ресурсного потенціалу та забезпечення сталого розвитку високоефективного сільськогосподарського товаровиробництва, та визначає такі вектори:

- розвиток спеціалізованих фінансово-кредитних інструментів для агробізнесу;
- інтеграція цифрових фінансових технологій;
- посилення ролі державної підтримки та гарантійних механізмів;
- розширення доступу до міжнародного фінансування;
- удосконалення системи управління фінансовими ризиками;
- оптимізація структури капіталу підприємств;
- розвиток інфраструктури аграрного фінансового ринку;
- підвищення фінансової грамотності та цифрових компетентностей.

Комплексна реалізація визначених векторів сприятиме підвищенню ефективності банківського кредитування та розширенню доступу сільськогосподарських підприємств до фінансових ресурсів. В результаті це забезпечить зміцнення їхнього ресурсного потенціалу, підвищення конкурентоспроможності та стійкий розвиток аграрного сектору в умовах сучасних викликів.

Висновки. Узагальнення результатів дослідження дозволяє сформулювати такі науково обґрунтовані висновки:

1. Банківське кредитування експортно-імпортних операцій є ключовим елементом фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств, забезпечуючи безперервність виробництва, підтримку ліквідності та зниження фінансових і валютних ризиків.

2. Сучасні інструменти кредитування (банківські кредити, документарні форми, trade finance, страхові та цифрові рішення) формують інтегровану систему фінансової підтримки, що підвищує доступність ресурсів і ефективність міжнародних розрахунків.

3. Ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств має комплексну структуру (фінансову, матеріально-технічну, земельну та трудову), формування якої значною мірою залежить від можливостей залучення кредитних ресурсів.

4. Вплив банківського кредитування на ресурсний потенціал є як прямим (фінансування оборотного капіталу та інвестицій), так і опосередкованим (технологічне оновлення, підвищення родючості ґрунтів, розвиток людського капіталу).

5. Хронічний дефіцит зовнішньоторговельного балансу України та зростання імпортозалежності аграрного сектору посилюють потребу у кредитному фінансуванні, що зумовлює компенсаторну роль банківського кредитування.

6. Між зовнішньою торгівлею, банківським кредитуванням і ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств існує системний взаємозв'язок,

який визначає рівень їх конкурентоспроможності та впливає на макроекономічну стабільність.

7. Підвищення ефективності кредитного забезпечення потребує комплексного підходу, що поєднує фінансові інновації, цифровізацію, державну підтримку та міжнародне фінансування.

Таким чином, реалізація запропонованих напрямів сприятиме зміцненню ресурсного потенціалу підприємств, підвищенню ефективності діяльності, зростанню експортної спроможності та забезпеченню сталого розвитку аграрного сектору.

Література:

1. Хімичев Я. О., Євтушенко В. А., Мангушев Д. В. Роль експортно-кредитного агентства у підтримці банківського кредитування експортно-імпортних операцій. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Економічні науки»*. 2020. № 6. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-6-6094>

2. Охрименко І. Б., Білошапка В. С. Вплив банківського кредитування на економічний розвиток України: реалії та перспективи на тлі війни. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 6. С. 405–423.

3. Яців І. Б. Банківське кредитування як чинник формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2023. № 22. С. 4–12.

4. Колотуха С. М., Мельник К. М., Переполка В. Ю. Тенденції розвитку кредитних відносин в аграрному секторі економіки. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2023. Вип. 102. Ч. 2. С. 222–234.

5. Кишакевич Б. Ю., Демедюк Б. Т. Сучасні методи зниження ризиків експортно-імпортних операцій МСП в країнах ЄС. *Академічні візії*. 2024. Вип. 29. <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/953> (дата звернення: 14.04.2026).

6. Себало А. Інституційне посилення експортного кредитування та страхування як фактор зміцнення аграрного експорту України. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 2. С. 109–123.

7. Андрос С. В. Банківське кредитування як важливий інструмент забезпечення фінансової стійкості підприємств агропромислового виробництва в умовах повоєнного відновлення економіки. *Науковий журнал «Економіка: реалії часу»*. 2025. № 3 (79). С. 18–29.

8. Басок А., Сторожук В., Тома О. Фінансово-кредитні механізми підтримки експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств у контексті розвитку територіальних громад. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2025. № 4. С. 16–26.

9. Тимошенко М. В., Бондаренко А. В. Банківське кредитування в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-115>

10. Томілін О., Дорошенко А., Безкровний О. Джерела фінансового забезпечення в організації кредитного процесу сектору економіки. *Економічний простір*. 2025. № 198. С. 130–136.

11. Гладких Д., Любич О. Проблеми та шляхи вдосконалення механізму банківського обслуговування сільського господарства в Україні. *Фінанси України*. 2025. Вип. 3. С. 7–24. <https://doi.org/10.33763/finukr2025.03.007>

12. Шило Ж., Мельник Л., Скаковська С. Перспективи розвитку банківського кредитування підприємств України. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. Вип. 3. С. 50–55. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-17-6>

13. Зовнішньоторговельний баланс України (експорт/імпорт). Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (дата звернення: 17.04.2026).

14. АПК-Інформ. Україна: аграрні новини. АПК-Inform. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/news/1540202> (дата звернення: 17.04.2026).

References:

1. Khimichiev, Ya. O., Yevtushenko, V. A., Mangushev, D. V. (2020). The role of the export credit agency in supporting bank lending of export-import operations. *International Scientific Journal "Internauka". Series: Economic Sciences*, (6). <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-6-6094>. [in Ukrainian].

2. Okhrymenko, I. B., Biloshapka, V. S. (2022). The impact of bank lending on the economic development of Ukraine: realities and prospects against the background of war. *Scientific Innovations and Advanced Technologies*, (6), 405–423. [in Ukrainian].

3. Yatsiv, I. B. (2023). Bank lending as a factor in forming the financial potential of agricultural enterprises. *Ahrosvit*, (22), 4–12. [in Ukrainian].

4. Kolotukha, S. M., Melnyk, K. M., Perepolka, V. Yu. (2023). Trends in the development of credit relations in the agricultural sector of the economy. *Collection of Scientific Papers of UNUH*, (102), Part 2, 222–234. [in Ukrainian].

5. Kyshakevych, B. Yu., Demediuk, B. T. (2024). Modern methods of risk reduction in export-import operations of SMEs in EU countries. *Academic Visions*, (29). Retrieved April 14, 2026, from <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/953>. [in Ukrainian].

6. Sebalo, A. (2025). Institutional strengthening of export crediting and insurance as a factor in strengthening Ukraine's agricultural exports. *Economic Analysis*, 35(2), 109–123. [in Ukrainian].

7. Andros, S. V. (2025). Bank lending as an important tool for ensuring the financial stability of agro-industrial enterprises in the conditions of post-war economic recovery. *Economics: Realities of Time*, (3(79)), 18–29. [in Ukrainian].

8. Basok, A., Storozhuk, V., Toma, O. (2025). Financial and credit mechanisms for supporting the export potential of agricultural enterprises in the context of territorial community development. *Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, (4), 16–26. [in Ukrainian].

9. Tymoshenko, M. V., Bondarenko, A. V. (2025). Bank lending in modern conditions. *Economy and Society*, (73). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-115>. [in Ukrainian].

10. Tomilin, O., Doroshenko, A., Bezkrivnyi, O. (2025). Sources of financial support in organizing the credit process of the economic sector. *Economic Space*, (198), 130–136. [in Ukrainian].

11. Hladkykh, D., Liubych, O. (2025). Problems and ways to improve the mechanism of banking services for agriculture in Ukraine. *Finance of Ukraine*, (3), 7–24. <https://doi.org/10.33763/finukr2025.03.007>. [in Ukrainian].

12. Shylo, Zh., Melnyk, L., Skakovska, S. (2025). Prospects for the development of bank lending to Ukrainian enterprises. *Modeling the Development of the Economic Systems*, (3), 50–55. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-17-6>. [in Ukrainian].

13. Ministry of Finance of Ukraine. (n.d.). Foreign trade balance of Ukraine (export/import). Retrieved April 17, 2026, from <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/>. [in Ukrainian].

14. APK-Inform. (n.d.). Ukraine: agricultural news. Retrieved April 17, 2026, from <https://www.apk-inform.com/uk/news/1540202>. [in Ukrainian].

Annotation

Basok A., Toma O.

Bank lending for export-import operations and its impact on the formation of the resource potential of agricultural enterprises

The article examines the theoretical, methodological, and applied aspects of bank lending for export-import operations and its impact on the formation of the resource potential of agricultural enterprises in the context of modern economic transformations.

The essence of bank lending for export-import operations is revealed as an important instrument for financial support of foreign economic activity, which includes loans, documentary operations, trade finance, and risk insurance instruments. It is established that their use contributes to the continuity of production processes, increasing liquidity and reducing financial risks of enterprises.

The dynamics of the foreign trade balance of Ukraine, which is characterized by a negative balance and increasing import dependence, especially in 2022–2025, are analyzed. It is substantiated that in such conditions, bank lending performs a compensatory function, providing financing for import resources and supporting exports. It is determined that the resource potential of agricultural enterprises is a multi-component system that includes financial, material, and technical, land and labor resources. It is proven that bank lending has both a direct impact on its formation (through financing of working capital and investments) and an indirect impact (through technological renewal and increasing competitiveness).

The relationship between bank lending, the state of foreign trade, and the resource potential of agricultural enterprises, which determines their financial stability and competitiveness, is substantiated. It is established that digital financial technologies play an important role in the development of lending, which increases the transparency and availability of financial resources. Directions for improving credit provision for the agricultural sector are proposed, in particular, the development of specialized instruments, digitalization, strengthening state support, expanding international financing, and improving risk management. The practical significance of the results lies in the possibility of their use to increase the efficiency of bank lending and strengthen the resource potential of agricultural enterprises.

Key words: bank lending, export-import operations, resource potential, agricultural enterprises, foreign economic activity, financial resources.